

## POSTANOWIENIE

Dnia 28 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie ze skargi G. T.

o wznowienie postępowania zakończonego

prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 15 stycznia 2015r., sygn. akt I ACa (...) wydanym

w sprawie z powództwa G. T.

przeciwko "R." Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S., Wspólnocie

Mieszkaniowej "T." w M., Wspólnocie Mieszkaniowej "Ż." w M., Gminie D. oraz

Skarbowi Państwa - Staroście Powiatowemu w P. i Prokuraturze Okręgowej w S.

o zapłatę, wydanie i nakazanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 lipca 2017 r.,

zażalenia G. T.

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 31 sierpnia 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie, pozostawiając  
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w  
orzeczeniu kończącym postępowanie wywołane skargą o  
wznowienie postępowania.**

## UZASADNIENIE

Skarżący domagał się wznowienia postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 15 stycznia 2015 r.

Postanowieniem z dnia 31 sierpnia 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił skargę, uznając że nie została oparta na żadnej z ustawowych podstaw wznowienia.

Powód złożył zażalenie na to postanowienie, zarzucając naruszenie art. 379 pkt 5 k.p.c., oraz art. 403 § 1 pkt 2 i art. 404 k.p.c., a także art. 410 § 1 k.p.c. Wskazując na powyższe zarzuty domagał się stwierdzenia nieważności postępowania, zniesienia postępowania, uchylenia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu oraz zasądzenia kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

W odpowiedzi na zażalenie pozwany Skarb Państwa – Prokuratura Okręgowa w S. i Starosta Powiatowy w P. wniósł o odrzucenie zażalenia, a w razie nie podzielenia tego wniosku jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak podstaw do uwzględnienia wniosku pozwanego o odrzucenie zażalenia. Powód po doręczeniu postanowienia o odrzuceniu skargi o wznowienie postępowania w terminie otwartym do wniesienia zażalenia złożył wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Wniosek został uwzględniony postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 23 listopada 2016 r., a zaskarżone postanowienie zostało doręczone reprezentującemu powoda pełnomocnikowi 15 grudnia 2016 r. Pełnomocnik powoda nadał zażalenie w urzędzie pocztowym 22 grudnia 2016 r., zachowując ustawowy termin do jego wniesienia (k. (...) § 2 w związku z art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c.). Natomiast sformułowany w zażaleniu wniosek o przywrócenie terminu do jego złożenia jest bezprzedmiotowy wobec treści art. 124 § 2 k.p.c.

Pozbawienie strony możliwości obrony swych praw ma miejsce wówczas, gdy w następstwie naruszenia przez sąd przepisów postępowania strona, wbrew swojej woli, została faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego

istotnej części, jeżeli skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji. Nie zachodzi nieważność postępowania, jeżeli strona podjęła czynności w postępowaniu, a doznała jedynie utrudnień w obronie swoich praw (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2016 r., III CSK 27/16, nie publ. oraz z dnia 4 marca 2009 r., IV CSK 468/08, nie publ. i cytowane tam orzeczenia). W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że odmowa ustanowienia pełnomocnika z urzędu wyjątkowo może spowodować nieważność postępowania. Ma to miejsce wówczas, gdy strona nie jest w stanie podjąć racjonalnej obrony swych praw (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1997 r., II UKN 404/97, nie publ., z dnia 19 czerwca 1998 r., II UKN 102/98, OSNP 1999, nr 12, poz. 408, z dnia 8 czerwca 2006 r., II CSK 51/06, nie publ., i z dnia 19 lutego 2010 r., IV CSK 318/09, nie publ.).

Wbrew twierdzeniom skarżącego taka sytuacja nie zachodzi w niniejszej sprawie, skoro podjął on odpowiednie czynności procesowe w celu obrony swoich praw, skutecznie korzystając z możliwości wniesienia zażalenia, co nie pozwala kwalifikować go jako podmiotu niezdolnego do podjęcia racjonalnych czynności procesowych. Nie można również zgodzić się z tezą, jakoby postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 31 sierpnia 2016 r. o odmowie ustanowienia pełnomocnika z urzędu było niezrozumiałe, skoro ten sam Sąd po odrzuceniu skargi postanowieniem z dnia 23 listopada 2016 r. przyznał skarżącemu pełnomocnika z urzędu. Skarżący nie dostrzega, że w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych (art. 87<sup>1</sup> § 1 k.p.c.) zatem potrzeba ustanowienia pełnomocnika z urzędu na tym etapie postępowania była wywołana brakiem jego samodzielnej zdolności postulacyjnej do wywiedzenia zażalenia.

Natomiast w okolicznościach sprawy zaniechanie Sądu ustanowienia skarżącemu pełnomocnika z urzędu może być kwalifikowane jako uchybienie przepisom postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik postępowania skargowego. Niedopuszczalność zaskarżenia zażaleniem postanowień sądu drugiej instancji zapadłych w przedmiocie odmowy ustanowienia pełnomocnika z urzędu nie oznacza, że postanowienia te nie podlegają kontroli, strona może

bowiem domagać się rozpoznania takiego postanowienia na podstawie art. 380 k.p.c (art. 398<sup>21</sup> w związku z art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c.). W analizowanej sprawie skarżący uczynił zadość temu wymaganiu, podnosząc dalej idący zarzut nieważności postępowania na skutek odmowy ustanowienia pełnomocnika z urzędu, prawidłowość stanowiska Sądu Apelacyjnego w tym przedmiocie podlega zatem badaniu przez Sąd Najwyższy.

W prawomocnie zakończonym postępowaniu objętym skargą o wznowienie postępowania powód korzystał w obu instancjach z pomocy prawnej pełnomocników z urzędu. Oznacza to, że potrzeba udziału w sprawie profesjonalnego pełnomocnika celem reprezentowania interesów powoda zważywszy na jego sytuację materialną i życiową oraz charakter sprawy, została pozytywnie zweryfikowana przez Sądy orzekające w sprawie (art. 117 § 5 k.p.c.). Brak przesłanek do stwierdzenia, by potrzeba ta zdezaktualizowała się na etapie postępowania wywołanego skargą o wznowienie postępowania. Z oświadczeń składanych przez powoda nie wynika, by jego sytuacja materialna i życiowa uległa zmianie. Ponadto potrzebę ustanowienia pełnomocnika z urzędu intensyfikuje charakter skargi o wznowienie postępowania, zgodnie z którym przywrócenie stanu sprzed zamknięcia ulegającemu wznowieniu postępowania sądowego może nastąpić wyłącznie z powodów ściśle określonych w ustawie.

Ocenę tę wzmacnia analiza sporządzonego osobiście przez skarżącego pisma z dnia 29 czerwca 2016 r. inicjującego postępowanie w przedmiocie wznowienia postępowania, które wskazuje na potrzebę udzielenia skarżącemu pomocy prawnej przy formułowaniu jego stanowiska procesowego. Pismo to łączy w sobie elementy skargi administracyjnej, zawiadomienia o przestępstwie, żądania wszczęcia postępowań dyscyplinarnych, skargi o wznowienie postępowania oraz wniosku o nadanie biegu odrzuconej skardze kasacyjnej. Tak sformułowane pismo nie zawiera podstawowych wymogów skargi o wznowienie postępowania (art. 409 k.p.c.) i jako takie powinno być przedmiotem postępowania naprawczego, określającego jakie konkretnie orzeczenie (orzeczenia) i w jakiej części powód obejmuje skargą, jakie wnioski formułuje w postępowaniu skargowym, czy zachował termin do wniesienia skargi i jaka jest ustawowa podstawa wznowienia w stosunku do każdego z orzeczeń (orzeczenia) wraz z jej uzasadnieniem.

Wdrożenie takiego postępowania jest konieczne również z uwagi na potrzebę weryfikacji zakresu wyłączenia sędziów od rozpoznania skargi o wznowienie postępowania (art. 48 § 3 i 413 k.p.c.).

Rację ma zatem skarżący, że zachodziła potrzeba uwzględnienia jego wniosku z dnia 26 sierpnia 2016 r. o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (k. 21), a odrzucenie skargi bez postępowania naprawczego przy zapewnieniu powodowi pomocy prawnej należy ocenić jako przedwczesne. Zarzut naruszenia art. 410 § 1 k.p.c., jakkolwiek z innych przyczyn niż wskazane przez skarżącego, jest więc zasadny.

Mając na względzie, że wniesiona przez powoda skarga o wznowienie postępowania powinna podlegać uzupełnieniu w postępowaniu naprawczym, ocena zarzutów zażalenia dotyczących naruszenia art. 403 § 1 pkt 2 i 404 k.p.c. jest bezprzedmiotowa.

Z przytoczonych względów zaskarżone postanowienie podlegało uchyleniu (art. 398<sup>15</sup> § 1 w związku z art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c.). O kosztach postępowania zażaleniowego orzeczono na podstawie art. 108 § 1 w związku z art. 398<sup>21</sup>, art. 406 i art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c.

aj

r.g.